

Лаура Барна

САКУПЉАЧ ТЕЛЕСНИХ ХЕНДИКЕПА

Права је штета што сам се јутрос оклизнуо у купатилу, док сам онако сањив улазио у каду, главом ударио о бочни зид, потом и даље не успевајући да се расаним. У помањкању равнотеже стропоштах се као проштац на подне плочице, претуривши се преко ниског зида каде, не успевши при том да начиним чак ни онај инстинктивни покрет самосвесног дочекивања на лакат или испружене шаке, можда; дакле, штета, јер да сам претходно смело потурио главу под ледени млаз, стресао се од језе и сместа се разбудило, укораčio бих без икакве сумње сасвим безбедно у плитку каду, испљускао се ваљано, потом зачешљао разделака у леву страну, намиписао врат и заушке, уфитиљо бркове, навукао белу кошуљу, фармерке, па дохрамао журно до угледне подружнице осигуравајућег завода DM-CAL у којој сам био упуслен као шеф одсека за животно осигурање физичких лица. Дакле, напоменућу – штета! Е, да се, ето, није згодио несрећни случај с оклизнућем, стигао бих дакако на време на посао, и то целог ува, јер сам у оном јутрошњем малеру остао без леве ушне ресице, коју сам додуше уредно прикупио пинцетом са бочног зида и пажљиво одложио у кутијицу за накит, на баршунасту тканину, задивљујуће, боје згњечене ресице. Прескачући у кривинама чак и по три степеника, што је у околностима у каквим се моје лево колена налазило био прави правцати подухват вредан помена у Гинисовој књизи немогућних случајева (као

да негде журим, но поменута егзибиција била је потпуно бесмислено ризичан, отуда и непотребан чин, јер ја никуда никада нисам журио), застао бих задихан на одморишту трећег спрата, пред вратима своје канцеларије, на трен, тек да поправам раздјељак унеређен од беспотребне јурњаве, загладим бркове, хитнем трешњев штап с челичним шиљком за надланицу и с преостала четири прста машин се за кваку, кад тамо – Он, седи онако дивно изнакажен на мом месту и ћаска са мојом секретарицом, која, спазивши ме преко његових искривљених леђа, са видно ишчашеном лопатицом (посумњах, од каквог силног ударца метала), неприметно ми намигује, сецкаво замахује ручицом, тобож намештајући пунђу, још значењски кашљуца начином кашљача ком кашаљ послужи гдегде као оруђе за обавест сабеседника о изненадном присуству ишчекиваног. „Аух! ненадокнадива штета!” плуноу сам на голи патос и сместа ђоновима замазао испљувак, будући да ми је неопрезно пред носем промакао *пример над примерима*, била је, надахнутије неголи обично, речита моја секретарица, видно зајапурена хладила се одебелим регистратором (несхватљиво како је успевала онако жустро да замахује; угужвани папирићи и хартије лебдели су на све стране као какви бесмислени лебдећи објекти). „Ваше уво?” погледала ме, а ја сам помислио како испод тог погледа устаљене добродошлице враголасто чучи изненађење с обртом. „Нема га”, изговорио сам скрушено, „смрскано је, сцопано, остало на зиду, у кутијици за нажит”, додао сам још, сасвим непотребно, суздржавајући се стиском зуба да не започнем о детаљима. „Како је то романтично, као Ван Гог”, изговорила је с посебним дивљењем, „или, замислите, као господин који је до малочас седео на вашем месту – ту”, показала је на моје упражњено место (још улубљено, згужвано, можда чак и топло), „и њему је било увијено лево уво, баш као и ваше, каква романтична коинциденција, знак, неминовност подударности, шта ли?” „Да, једино што ме забрињава нелогичност такве неминовности, пренаглашено присуство романтичног или, боље, претумбација устаљених дешавања. Да сам добрим случајем, јуче, затекао господина који је до малочас седео, рекосте, управо на мом месту, овде, умотаног ува у прокрвављену газу и фластере, сместа бих такав хендикеп убележио у свој нотес као изузетан раритет с подсећањем на несрећног Ван Гога; очекивати сам могао да се поменути хендикеп згоди и мени, још истога дана, а ето, он се згодио јутрос, ван свих правила, у купатилу”, заголицао сам вршком кажипрста место на ком је требало да виси ушна ресица. „Дакле, запажете ли исхитреност у дешавању”, питао сам, „уосталом сви пређашњи сакупљени и уредно прибележени хендикепи, доносили су истоветан или бар приближно истоветан, хендикеп Сакупљачу, разумљиво, мени; погледајте моје тело...” Шацнуо сам свој искривљени одраз у застакљеној витрини иза њених леђа. „Да,

стварно жалосно изгледате, као да вас је малочас ударио трамвај, још то уво, забога, зар не осећате како вам низ врат цурка танак млаз крви, ви крварите, шефе, дајте да вам то превијем мало боље.” „Журим”, рекао сам одрешито и даље с извесним гађењем пиљећи у искривљени одраз са застакљене витрине, машио се још одрешитије за кваку, на одморишту овлаш испљувком глацнуо раздељак, онако, из чисте навике, и готово се стропоштао низа степенице, а у холу се безмало сударих с портиром који је таман намеравао да раскрили улазна врата и пропусти свежањ уличног ваздуха; поглед му је изражајније облеса-вљен, мислио сам, промрмљавши неколико куртоазних речи извињења. И знам да је запазио моје увијено уво, можда и танак цурак низ врат, ко зна, све је могућно код љубопитљиваца, какав је он засигурно морао бити, плаћених да запажају и најбесмисленије детаље, и схватих да је истом прилежношћу њушкала морао да запази и увијено уво хендикепираног, док му је ганутљиво придржавао стаклена врата и још дуго потом гледао како храмљући нестаје у комешање града. „Изволите, господине”, рекао је љубазно, доскокнувши у два мачји спретна скока тик иза мојих леђа, тобож ми се снисходљиво стављао на располагање, што од њега никада нисам очекивао нити сам му давао повода за такву услужност, али ионако је било доцкан, јер ја сам већ стамено стајао на раскопаном плочнику покрај трамвајских шина намеран свакако до краја радног времена да пронађем своју несрећним случајем измаклу жртву, опседнуто сам веровао, и тиме успем да сметам грешком размотану траку данашњих догађаја. „Господин је пун телесних хендикепи, чисто задовољство, за вас, дакако”, нештедимце су ми притискале меко ткиво лобање речи моје секретарице, и болело ме, истина сношљиво, али сам за сваки случај стиснуо песнице, згрчио вилице, газио усредсређено заокупљен својим прецизно срачунатим наумом, упоредо с трамвајским шинама, и тужно помислих како ми живот отиче левим колосеком готово и не хајући за смишљени наум с десног, и како се у паралелном отицању никада неће укрстити са судбоносном тачком. „Поразно!” отпљунух на шљунак и сместа утабах отпљувак. „Права драгоценост”, није одустајала да ми враголасто голица мозак, „и, замислите, шефе, дотични је кљаст у леву ногу”, мора бити да је тада сажаливо осмотрила моје болесно колено, „невероватно, недостаје му на десној шапи, додуше, домали прст”, и мора бити да је искоса опет шацнула моју стиснуту десну песницу откуда је мањакао кажипрст, допола отфикарен у једној незгоди од пре неку годину када сам у градском аутобусу с бројем 37 спазио маљаву шаку без кажипрста мајмунски окачену о шипку, и од опсењујућег призора изненада ме спопала вртоглавица, од које сам се, наочиглед збијене гомиле кибичера, обрушио на под и тако пропустио да сиђем код Мостарске пелте. Случај, помислих тада помирљиво, знак који ме упозорава да са-

да свакако морам да следим своју жртву, што сам без устезања и учинио, али аутобус се немилице пунио, прекрцавао путницима, и убрзо сам га сасвим изгубио из вида. Од тада је све започело. Увече сам, потиснувши неуспех из аутобуса (иако сам га из предострожности убележио на прву празну маргину у бележници од праве магареће коже, коју сам иначе од тог дана вазда носио уза се), цепајући дрва више из разоноде (јер је *август* месеци *то* године био највреднији за последњих 104 *ле*та, писало је у рубрици *Занимљивости* дневних новина и такве екстремности гдекад бих исецао, потом исечке пажљиво лепио на пристајућа места у бележницу), очигледно расејан, секиром омашком отфикарио вршак свога кажипрста. Случајем сакупљен и прибележен туђи телесни хендикеп као бумеранг отфикари и део мојега тела, дакако одговарајући делић, спознах, али нисам одустајао, дубоко свестан како свако занимање носи другачији ризик и како би одустајање пред првим осетним болом био пораз у старту, самим тим и губитак осећања поседа ретког звања ког сам, не скривајући га, поносито носио: *Сакуљач телесних хендикеп*а, јер, показало се у небројено случајева кроз историју уметности, хендикеп је учестало бивао у служби уметности, и намах сам се присетио упарађеног кепеца Тулуз-Лотрека, аристократе с правилним прским кошом одраслог мушкарца (чак и заманим), и патуљастим ножицама детета, његових литографија које су надмено запоседале савршено грађене курве у црном, прстима незаинтересовано гледећи глатке ивице дугих чаша с апсинтом, а с крајева усана штрчале би им елегантне црне муштикле. Али, вреди напоменути, осим што сам се успорено кретао, у чему ме је и те како ометало ишчашено колено, између мене и Тулуз-Лотрека није више било ама баш никаквих сличности. Уметност сам презирао, сматрао је жаловом привилегијом доконих, напосто се гнушао надмених слаткоречивости – *креативности* или *инспирација* можда, и његово смишљено одступање од западњачке традиције ценио сам обичним кукавичлуком (а у чему је пресудну улогу морало имати рахитично трупло дотичног), у борделе нисам залазио, нипошто, жене су ме изосола иритирале и махом сам их се клонио, аристократија ми се ионако испела на главу, а црно уосталом никада нисам ни ценио бојом – празно, шупље, ништа! Мора бити да је подлац ударио право, без сумње провоцира, уз шине или посред; праволинијске кретње најчешћи су избор хендикепираних којима хендикеп поништи и оно мало преостале људскости, сумњао сам више из искуства, јер колоплет уличица с ненаданим завојима, оштрим скретницама, још с тротоарима за једно стопало акробате, мислио сам, могли би бити кобни; истина, код таквих опрез временом закупи промишљаје; не пропуштају ниједну потенцијалну опасност, у ствари, њих једино и грабе крећући се опрезно праволинијском путањом, лове их инстинктом рањеног ловца, конструишу из

предострожности, елиминишу, и све разумљиво залудно, јер опасност је неретко смакнута из видокруга, вреба притајена. Пожурио сам, колико ми је десна нога постизала; могао бих и да полетим, помислих, али без ушне ресице, тешко би ишло, знао сам; свако мало спотицао сам се о гомилице згрнутог шута, посртао, падао, с муком се наново подизао, настављао даље; шљунак ми је проклизавао под табанима, табани ми горели као жива ватра, мора бити да су препуни рана од убода оштроврхог камења; осетих изненада како ми цурак крви или мозак, шта ли, отиче за вратом, низ леђа, међу гузове; уво ме жестоко боли. Ту и тамо бих већ упола разореног ума набасао на каквог ретког шетача пса, или бих утрчао под печуркасту надстрешницу трамвајског стајалишта, међу гомилу, чмављиву од силнога чекања, и онамо се уносио у фаце, засебно, пропитујући их нису ли можда приметили... нису! оповргавају, ма јок, бре! реже к'о гладне псине, човече! Бол у уву сад постаје несношљив. Куцнух шиљком трешњева штапа о углачану шину, једном, још једном кратко; наћулих оно здраво уво, послушних; забрујала је финим челичним звуком; пожелех да ускочим међу њих, унередим колосеке, претумбам правце. Ускочих, неочекивано спретно поскоком разузданог деришта. *Ејо, дакле, још једна сличности с Тулуз-Лојреком*, моја је последња помисао била, пре неголи ме је...

„Госпојице, вашег шефа данас је прегазио трамвај”, рекао је инспектор у црном и сео на једино упражњено место. „Очевици кажу да је јурцао унаоколо као помахнитали тетреб, распитујући се за ХУ особу, лако препознатљиву, с небројено телесних хендикеп, говорио је, па је још потанко описивао сваки засебно. Један од наших обавештајаца тврди да је препознао дотичног ХУ, наравски захваљујући речитости покојника, елем, реч је о несрећнику А. Ј. са Чубуре кога је лане лупио трамвај двојка код Вука; шта ћете, судбина, усуд, живот пише најзбудљивије романе, писци понизно воајеришу”, проценио је филозофски. „Ово смо пронашли код њега”, одложио је на писаћи сто бележницу у повезу од магареће коже, „можете да је предате његовој породици, ако желите, разумљиво.”

„Јадник, мислим да тај никога није имао.”

„Није?”

„Није.”

„Онда, будите љубазни, попуните овај формулар, чиста формалност”, неприметно се насмешио више обесмишљеној реченици коју је толико пута поновио да је пред њеним стварним значењем остајао зачудно безосећајан.

Она је тихо зајецала, као да певуши; у рубрику под *занимање* уписала је: *Сакуљач телесних хендикеп*, с великим С. Инспектор у црном кратко је шацнуо ижврљани формулар, муњевито га шчепао, тутнуо у џеп прешироких панталона каки боје, изашао, одсечно отклим-

нувши главом, тобож у знак поздрава, и не затворивши врата за собом. Још је слушала како се, док је ишчекивао лифт, успорено протегнуо, једном или двапут, јасно је чула како му пуцкетају склеротични прсти на рукама, колено, неки од пршљенова несумњиво му шкрипе као да их је рђа начела. Ослушкивала је, даље, више из навике, тешко цијукање неподмазаних шарки, потом неуједначено клопарање лифта, па спасоносни трасак; грозила се лифтова, приписивала им својства крвожедних ждерача дахова, дакако, казала је још и ово: „Да нема добровољаца, ни проклетих лифтова не би било!”

„Дотакао је дно”, изговорила је усредсређено као да се обраћа неком, управо му саопштивши веома важну информацију. Дуго је још у неверици пиљила у наспрамно празно место.

Београд, 1. јун 2004.